

---

# Výročí upálení Jana Palacha

---

## Výročí upálení Jana Palacha



16.1.2008, 18:10, | pořad: Názory a argumenty

Petr HARTMAN, moderátor

-----

Premiér Mirek Topolánek dnes uctil památku Jana Palacha, jehož oběť se stala symbolem odporu proti nesvobodě komunistického režimu. K pamětní desce u budovy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze položil červené, modré a bílé květiny. Premiér řekl novinářům, že cítí odpovědnost za to, aby se nevrátila doba, kdy se Palach upálil na protest proti okupaci Československa armádami států Varšavské smlouvy. Už o víkendu si Palachovu památku připomněli u jeho hrobu na Olšanských hřbitovech v Praze desítky lidí. Student Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Palach svůj čin vykonal 16. ledna 1969 na pražském Václavském náměstí. Na následky popálenin o tři dny později zemřel. Jeho pohřeb 25. ledna v Praze na Olšanských hřbitovech se stal velkou manifestací za svobodu a demokracii. V říjnu 1973 byly Palachovy ostatky na příkaz Státní bezpečnosti exhumovány, zpopelněny a uloženy na hřbitově v rodných Všetatech. Na původní místo na Olšanech byly za účasti prezidenta Václava Havla slavnostně vráceny až v roce 1990. O rok později Jan Palach obdržel in memoriam nejvyšší československé státní vyznamenání, tedy Řád Tomáš Garrigua Masaryka. Slovo má Lída Rakušanová.

Lída RAKUŠANOVÁ, redaktorka

-----

Jaký byl Jan Palach? A jak by dnes žil, kdyby tenkrát, necelých pět měsíců po okupaci Československa vojsky Varšavského paktu, nevzpíchl na Václavském náměstí jako živá pochodeň, která měla národ vyburcovat z letargie. Vzhledem k tomu, že se narodil 11. srpna 1948, chystal by se letos na oslavu svých šedesátin. Měl by děti, možná vnoučata, a určitě by na rodině lpěl. Jako absolvent filozofické fakulty by nespíš dobu normalizace strávil někde v rodném kraji jako učitel dějepisu, třeba na mělnickém gymnáziu. Dětem by se snažil zprostředkovat alespoň to, co mu o českých dějinách vyprávěl jeho tatínek. Co by mu vyprávěl pookupačně zglajchšaltovaný profesorský sbor na fakultě, před tím by se je jistě snažil spíš ochránit. Po emigraci by asi netoužil, tu mohl zvolit už na podzim roku 1968, kdy byl pár týdnů na vinobraní ve Francii. Tehdy se vrátil a je dneska těžké soudit, kvůli čemu vlastně. Z lásky k vlasti? Ta byla zcela v područí komunistické strany a Palachovu generaci, která vstupovala do života, se právě chystala zradit. Palach by byl tenkrát venku bez větších problémů získal stipendium a mohl by studovat svobodně cokoli. A dneska by se mohl ucházet, podobně jako to dělá Jan Švejnar, ve své vlasti třeba i o prezidentský úřad. Nebo se snad vracel kvůli svému vysněnému studiu historie na filozofické fakultě, kam se v září 1968 dostal až po roce na vysoké ekonomické? Sny by byly v tom případě vzaly rychle za své, ostatně, pokud jde konkrétně o historii, nebylo na Karlově univerzitě o co stát, ani když už se blýskalo na pražské jaro. Kontaminace tohoto oboru totalitní ideologií byla na tu uvolněnou dobu až překvapivě hluboká, což mohu potvrdit z vlastní zkušenosti. V úvahách o návratu do pookupačního Československa, a nelze pochybovat o tom, že je Jan Palach za svého pobytu ve Francii na podzim roku 1968 sprádal, hrála tak možná hlavní roli rodina, maminka, která ovdověla, když mu bylo třináct, dědeček, který pak převzal v rodině otcovskou roli, o sedm let starší bratr Jiří. Co by bylo s Janem po listopadu 1989, je otázka. Možná by restituoval otcovu znárodněnou cukrárnu ve Všetatech. Pokud by mu ji bývalo komunistické vedení nevytunelovalo před nosem, jako se to stalo mnoha potomkům někdejších podnikatelských vrstev. Pak by se ale nepochybně postavil do čela různých iniciativ, protestujících proti dalším nespravedlnostem a není tedy vyloučeno, že by se dnes dožíval šedesátky čím dál víc frustrovaný. Pravděpodobnější je ovšem i zcela jiný scénář. Podle výpovědí Palachových vrstevníků to byl hloubavý mladý muž, odmítající tehdy mezi mládeží módní skepticismus. Byl idealista a chtěl burcovat vědomí národa. Tak to alespoň podle dostupných pramenů potvrzují jeho spolužáci. Rita Klímová, bývalá profesorka na Karlově univerzitě, která Palacha učila, to viděla střízlivěji: "Byl velmi upřímný, chtěl otřást lidmi a toto byla jediná cesta, o níž byl schopen uvažovat. Domníval se, že se věci doopravdy změní, což bylo nepochopení situace," řekla spisovatelce Lence Procházkové, autorce Palachovy biografie. Jestli to bylo tak, pak mohl Jana Palacha život ve znormalizovaném,

prověrkami a přetvářkou sešněrovaném Československu tížit natolik, že by byl spíš skončil jako Pavel Wonka. Ten byl komunistickou justicí utrýzněn v dubnu 1988 ve vazební věznici v Hradci Králové jenom proto, že trval na svých občanských právech a nedovedl si představit, že když v Moskvě zavádí Gorbačov perestrojku, může v Československu ještě panovat neostalinismus. V tom případě by ovšem Palach, stejně jako Wonka, nejspíš dodnes nedostal ani státní vyznamenání in memoriam.

Petr HARTMAN, moderátor

-----  
U mikrofonu Českého rozhlasu 6 byla Lída Rakušanová.